

отъ *арабскитѣ*, независимо отъ въпроса, до *колко* имаме право да генерализираме тѣхнитѣ данни, събрани отъ разни епохи.

За *подкрѣпа* на своитѣ хипотези повечето изслѣдвачи отъ Френа насамъ се ползватъ, както видѣхме, отъ показаніята на *арабитѣ*, върху характера на прабългарския езикъ (Генеси и Теофантъ се цитуватъ по-рѣдко). Само по себе си това привличане на арабитѣ свидѣлства е умѣстно и допустимо. Едно старателно вникване обаче въ *избора* на тия аргументи ни убѣждава, че той се върши едностранно, като се изтъкватъ всички показанія, които говорятъ въ полза на авторовата хипотеза, а се прѣнебрѣгватъ или нарочно се омаловажаватъ ония, които ѝ противуречатъ. Въ това отношение грѣшатъ повече или по-малко и Цайсъ и Рѳсертъ и Гилъфердинъ и др. Колко лесно може обаче при такъвъ *подборъ* да се експлоатира съ арабитѣ свидѣлства, и да се *доказва* *всичко* съ тѣхъ, това не е трудно да се види и отъ нашето кратко изложение на разнитѣ арабски мнѣния за езика на воджскитѣ българи. Привърженицитѣ на славянската теория нѣма освѣтъ да се опратъ на ибн-Фодлана, ибнъ-Дастанъ и Хаджи Халфа, тия на турско-татарската — на Масуди, Едриси и Андалуси, финската теория ще привежда прѣдимно свидѣлствата на ел-Бахъи, Истахри, ибн-Хаукалъ, а който иска да докаже смѣсенния характеръ на българитѣ ще признае авторитета на Бируни и Шемседдинъ Димешки, па и на всички други.

Това априорно съображение се потвърждава почти точка по точка отъ предіекцията на разнитѣ изслѣдвачи за тая или она арабъ, *Френъ*, който не може иначе да съгласи антиномитѣ на арабитѣ свидѣлства, е принуденъ да допусте, че българскитѣ сж амалгама отъ три елемента: славински, фински, и турски. За тая цѣлъ му служатъ ибн-Фодланъ (слав.), Истахри и Ибнъ Хаукалъ (фин.), и Шемседдинъ Димешки (турек. и слав.) Но тѣй като показаніята на втория и третия не сж твърдѣ убѣдителни (езикътъ на българитѣ прилича на езика на хазаритѣ, а не прилича на турски, слѣдователно трѣбва да е различенъ отъ тѣхъ, слѣдователно трѣбва да е фински), Френъ допуца хипотетично, че подъ турцитѣ на Шемседдинъ Димешки, трѣбва да се разбиратъ и фини, защото арабитѣ не различавали твърдѣ добръ фини отъ турци. Нашиятъ *Крестовичъ*, комуто свидѣлствата на Истахри и ибн-Хаукала не сж твърдѣ приятни, съ охота прѣгрѣща напротивъ ибн-Фодлана и до негѣ Шемседдина, който признава все пакъ, че българитѣ сж славяни, макаръ и смѣсени съ турци. Споредъ *Гилъфердинга* арабитѣ твърдѣли, че българитѣ сж смѣсъ отъ разни народности и т. н.

Тая несигурностъ на арабитѣ свѣдѣнія не само, че не трѣбваше обаче да се експлоатира не до тамъ добросъѣстно въ полза на тая или оная хипотеза, а трѣбваше отдавна да накара критиката да се произнесе окончателно и *обективно* по въпроса, до *колко* *взобще* тия свѣдѣнія сж *цѣлни* за науката, единъ въпросъ, който сме длъжни да си поставимъ и ние, слѣдъ като се потрудохме по-горѣ да изтъкнемъ всички демопсихологични, религиозни и социално политични причини, що съдѣй-